



**PAM** Pokrajinski  
arhiv  
Maribor

*Moderna*  
**arhivistika**

Časopis arhivske teorije in prakse  
Journal of Archival Theory and Practice

Letnik 5 (2022), št. 2 / Year 5 (2022), No. 2

Maribor, 2022

Prejeto / Received: 28. 06. 2022

1.02 Pregledni znanstveni članek

1.02 Review article

## **ETIKA PRI HRAMBI ZASEBNEGA ARHIVSKEGA GRADIVA V GOSPODARSTVU**

**David GAJIĆ**

študent 3. stopnje programa Arhivske znanosti,  
Alma Mater Europaea, ECM, Maribor, Slovenija  
[david.gajic@almamater.si](mailto:david.gajic@almamater.si)

### **Izvleček:**

*Hramba zasebnega arhivskega gradiva v gospodarstvu je v prvi vrsti podvržena odločitvam poslovodij ustvarjalcev gradiva. V gospodarstvu delujejo subjekti po načelu delujočega podjetja, kar pomeni, da etična obravnava arhivskega gradiva ni glavno vodilo delovanja gospodarskih subjektov in je odvisna predvsem od moralnih vrednot poslovodij ustvarjalcev gradiva in finančnih zmožnosti subjekta. Arhivska znanost v Sloveniji do sedaj ni posvečala posebne pozornosti hrambi tovrstnega gradiva in njegovi nadaljnji možnosti uporabe. Namen prispevka je predstaviti pomen hrambe zasebnega gradiva v gospodarstvu, tako za družbo kot za sam subjekt.*

### **Ključne besede:**

*zasebno arhivsko gradivo v gospodarstvu, poslovodja ustvarjalca, finančne koristi arhivske hrambe*

### **Abstract:**

#### ***Ethics in Preserving Business Records***

*The storage of business records is primarily subject to the decisions of the records creators managers. In business, entities operate on an ongoing concern basis, which means that the ethical treatment of business records is not the main driver of functioning of business entities and depends primarily on the moral values of the records creators managers and the financial capacity of the business entity. Archival science in Slovenia has, so far, paid no particular attention to the preservation of such material and its continued possibilities of use. The purpose of the article is to present the importance of keeping business records, both for society and for the entity itself.*

### **Keywords:**

*private business records, the creator's manager, the financial benefits of preservation*

## 1. Uvod

V Republiki Sloveniji ni veliko strokovnjakov, ki bi se ukvarjali z varstvom zasebnega arhivskega gradiva. Klasinc, eden izmed redkih, ki se je dotaknil področja zasebnega arhivskega gradiva, ugotavlja, da je le-to posledica slovenske socialistične družbene ureditve, ki je imela zelo specifično, odklonilno stališče do zasebne lastnine oziroma je, kot edino pravo obliko lastnine, povečevala družbeno lastnino (Klasinc 2007). Toliko bolj so skope raziskave na področju zasebnega arhivskega gradiva, ki nastaja v gospodarstvu. Gre za specifično gradivo, saj deluje v trajnem konfliktu med javnim in zasebnim interesom (Nalen, 2002).

Etično ravnanje pri varovanju zasebnega arhivskega gradiva, ki nastaja v gospodarstvu, je potrebno analizirati v luči konflikta med javnim in zasebnim interesom. Prav tako je to področje tesno povezano z etičnim ravnanjem poslovanja družb nasploh in z etičnim ravnanjem odločevalca ustvarjalca gradiva kot posameznika. Predmetna raziskava je del širše raziskave, ki jo avtor izvaja v okviru doktorske študije in ki lahko ponudi le začasne in preliminarne rezultate do sedaj ugotovljenega dejanskega stanja.

Avtor ob upoštevanju skoposti znanstvenoraziskovalnih del z obravnavanega področja na Slovenskem v tem delu predstavi razvojno primerjalni oris etičnega ravnanja poslovnih subjektov in etičnega ravnanja pri varovanju zasebnega arhivskega gradiva, ki nastaja v gospodarstvu. Avtor uvaja pojem podjetniško arhivsko gradivo oziroma podjetniško gradivo kot pandan široko uporabljenemu pojmu business records. Ocenjuje, da je pri naslavljanju gradiva, ki nastaja v gospodarstvu, smotrnejša uporaba pojma podjetniško gradivo oziroma podjetniško arhivsko gradivo kot kulturni spomenik. Ivanjko in Kocbek (2003) navajata, da je podjetje generični pojem za skupek organiziranega premoženja, namenjenega opravljanju gospodarske dejavnosti, ki mu pravni red priznava status pravne osebe z vsemi pravicami in obveznostmi. Gradivo oziroma dokumentacija lahko po avtorjevem mnenju nastaja samo pri podjetju, ne pa v gospodarski družbi ali pri samostojnem podjetniku, saj sta le-ta, kot navajata Ivanjko in Kocbek, nosilca podjetništva.

## 2. Pregled teoretičnih izhodišč in raziskave oziroma literature

Predmetno delo se ne osredotoča na pojme, kot so etika, etična načela, etično ravnanje, temveč predvsem na razvoj vpliva javnega in zasebnega interesa na etično ravnanje ustvarjalca s podjetniškim arhivskim gradivom. Glede na pomanjkljive raziskave na tem področju v Republiki Sloveniji avtor ocenjuje, da je ključno predstaviti kratek primerjalni zgodovinski pregled obravnavane tematike.

V Republiki Italiji je na primer v tridesetih letih prejšnjega stoletja kulminirala zavest, da je potrebno zasebnemu arhivskemu gradivu posvetiti posebno pozornost, in sicer potem, ko je bil v letu 1918 neselektivno uničen celoten arhiv Medici-Tornaquinci (Levi, 1936). Levi svojo analizo varstva in pomena zasebnih arhivov utemeljuje na dokaj intenzivnem posegu države in njenih organov v zasebno lastnino, saj je v času, v katerem je delo nastalo, Italija imela fašistično družbeno ureditev, ki je prav tako povečevala kolektivno lastnino, vendar še vedno vsaj deloma spoštovala pravico do zasebne lastnine. Tako so v tem obdobju v Italiji potekale intenzivne razprave o varovanju zasebnega arhivskega gradiva in o možnostih, ki jih ima oblast za poseganje v zasebno lastnino (Levi, 1936).

V obdobju pred pričetkom druge svetovne vojne, in sicer leta 1938, je v ZDA mlad arhivist Oliver W. Holmes v času, ko je pisal za četrto izdajo revije *American Archivist*, podal sledeče stališče: »Zgodovinar prihodnosti, ki bo želel povzeti naš sodoben način življenja in ne bo upošteval moči modernega poslovanja, se bo zgolj dotaknil našega

*načina življenja. Več kot eno generacijo ljudje govorijo o dveh prestolnicah, Washington in Wall Street ... Zelo skrbni smo pri varovanju arhivskega gradiva ene prestolnice, žal zapostavljamo drugo.» (Hives, 1986).*

Avtor te raziskave kot referenco jemlje razvoj hrambe podjetniškega arhivskega gradiva v ZDA, saj so se njihovi zgodovinarji kot prvi začeli ukvarjati s pomenom preučevanja zapisov, ki nastajajo v gospodarstvu, in njihovem konzerviranju. Tudi v ZDA so bili zgodovinarji v začetku 20. stoletja evropsko usmerjeni, kar pomeni, da so svojo pozornost posvečali vojakom, politiki, cerkvi (Hives 1986). Vendar se že v tistem času pojavljajo prva pomembna raziskovalna dela v svetovnem merilu, kot na primer delo Ide Tarbell *The history of Standard Oil Company* (1904) in Gustavusa Mayersa *History of Great American Fortunes* (1908) ter *A History of Canadian Wealth* (1914) ipd. Hkrati se v tem obdobju prične močan razvoj velikih vertikalno umerjenih gospodarskih družb, kjer so periodično izvajali »čiščenje« starih dokumentov in jih nameščali v stare nevdrževane objekte, podvržene raznim nevarnostim, kot so naravne nesreče, črvi in podobno. Kljub temu in želji znanstvenikov po proučevanju teh dokumentov velike gospodarske družbe ne omogočajo preučevanja dokumentacije, temveč jo raje uničujejo in prikrivajo (Hives, 1986).

Hives, ki ga avtor povzema pri kratki predstavitvi zgodovinskega razvoja hrambe podjetniškega gradiva v ZDA, navaja, da so zgodovinarji, čeprav niso imeli vpogleda v gradivo gospodarskih družb, dostopali do le-tega iz drugih virov, kot so knjižnice univerz, sodne odločbe ipd. Z vzpostavitvijo Business Historical Society in z entuziazmom vplivnih posameznikov so gospodarske družbe iz vseh delov ZDA začele pošiljati gradivo, ki ga niso več uporabljale. To se je sicer spremenilo, ko so gospodarske družbe ugotovile, da določeno gradivo še potrebujejo, oziroma ko se je pri njih pojavila bojazen, da bi javno dostopno gradivo lahko škodilo njihovem ugledu (Hives, 1986). Vendar dejanja gospodarskih družb niso več ustavila nadaljnega razvoja strokovne in sistematične hrambe arhivskega gradiva gospodarskih družb. Uveljavilo se je namreč načelo, da hramba dokumentacije gospodarskih družb ni pomembna samo za družbe, temveč tudi za zgodovinarje in splošno javnost. Hkrati se je v tem obdobju ugotovilo, da sistem, v katerem gospodarske družbe na eno mesto pošiljajo vse gradivo, ki ga imajo na razpolago, ni učinkovit. Prevelika količina prejetega gradiva namreč ni omogočala kvalitetne analize in hrambe prejetega gradiva. Najprej se je pojavila ideja, da bi se vzpostavilo več različnih prevzemnih mest na različnih lokacijah. Kasneje pa se je razvila ideja, da gospodarske družbe same vzpostavijo arhive, ki bi jih vodili profesionalni sodelavci. Nad realizacijo ideje je bedelo združenje Society of American Archivist (nadalje SAA) (Hives, 1986).

Kljub intenzivnemu razvoju hrambe in uporabe podjetniškega arhivskega gradiva so po vzpostavitvi sistema hrambe na državnem nivoju, ki se je kazal predvsem v dostopu do gradiva in njegovi valorizaciji, gospodarske družbe še vedno imele malomaren odnos do gradiva. SAA je tako v oktobru 1978 sprejel niz standardov, ki so sicer veljali za javno arhivsko gradivo, vendar z močno spodbudo tudi za zasebno arhivsko gradivo (Van Camp, 1982).

Van Campova ugotavlja, da ima zelo malo gospodarskih družb urejen formalni dostop do arhivskega gradiva. Večinoma so dostopi omejeni in prepuščeni diskrecijski odločitvi arhivistov. Navedeno posledično povzroča več težav, kot jih rešuje. Arhivisti namreč večinoma nimajo določenih politik omogočanja dostopa do arhivov družb, to pa povzroča nemalo operativnih težav in kritike javnosti. Van Campova ugotavlja, da bi bilo bolje namesto politike ignoriranja dostopa do arhivov uvesti trdna načela varovalno-omejevalnega dostopa do njih. Ravno na teh načelih temeljijo standardi SAA. Dostopna politika naj bi po teh standardih vsebovala sledeče elemente: jasen opis in omejitve

dostopa do gradiva, postopke, ki opredeljujejo omejitve dostopa, in izjavo o hierarhični ureditvi odločevalcev (Van Camp, 1982)

Van Campova poda primer, kako naj bi taka ureditev izgledala:

- Glede prve točke navaja, da bi se dostop ločil na odprte arhive, torej tiste, do katerih lahko dostopa vsak, tako zaposleni kot zunanji upravičenci. Drugi bi bili arhivi z omejenim dostopom, kjer bi bil dostop omogočen samo zaposlenim za potrebe poslovanja. Tretji bi bili zaprti arhivi, ki bi bili dostopni samo službam, ki so gradivo ustvarile, in arhivistom.
- Glede druge točke, in sicer časa omejitve dostopa do gradiva, ugotavlja, da je običajna maksimalna doba omejitve dostopa dvajset let. Izjemoma, in sicer v primeru, ko gre za gradivo uprave družbe, je maksimalna omejitev petdeset let in petinsedemdeset let v primeru, da bi gradivo lahko škodovalo ugledu ali družbi sami. Pri tem je potrebno jasno vnaprej razdelati protokole omejitve, torej v katerih primerih se omejitve postavijo.

Glede tretje točke se kot ključno izpostavlja, da je arhivist tisti, ki mora izvajati nadzor nad dostopom do arhiva. Protokoli morajo določiti, kako posameznik, pod nadzorom arhivista, dostopa do gradiva in ga uporablja (Van Camp, 1972).

Nalen (2002) pri svoji raziskavi zasebnega arhivskega gradiva na Kitajskem predstavi ugotovitve, ki opredeljujejo srž konflikta med javnim in zasebnim interesom pri etičnem ravnanju ustvarjalcev podjetniškega arhivskega gradiva. Navaja namreč, da so zasebni arhivi v mnogih državah del kulturne dediščine. Nacionalne zakonodaje nalagajo državnim arhivskim oblastem, da ohranjajo in razvijajo tako ugotovljeno kulturno dediščino v korist skupnosti. S tem ko država posega v zasebne arhive, pa pogosto pride v konflikt z interesi lastnikov zasebnega arhivskega gradiva. Zakonodaja bi morala po Nalenovi oceni predvideti in razrešiti te konflikte. V primeru, da prevladuje interes ustvarjalca, je integriteta in trajna hramba vprašljiva. V primeru, da prevlada interes skupnosti, pa bodo države morale vložiti veliko truda in resursov za to, da bodo strle odpor zasebnih ustvarjalcev do izročitve vsega gradiva (Nalen, 2002).

### **3. Zasnova raziskave**

Do sedaj izvedena raziskava in predstavljen razvoj hrambe podjetniškega arhivskega gradiva kaže na to, da je potrebno vzpostaviti sistem, ki bo učinkovito razrešil konflikt med javnim in zasebnim interesom, najprej pri varovanju in hrambi podjetniškega arhivskega gradiva, in nato bodo vzpostavljeni pogoji za etično ravnanje s podjetniškim arhivskim gradivom. Avtor raziskave zastopa stališče, da je etično ravnanje s podjetniškim arhivskim gradivom tisto ravnanje, ki pravočasno omogoča zaznavo celotnega podjetniškega arhivskega gradiva in njegovo ustrezno hrambo, seveda ob upoštevanju potreb ustvarjalca, da določeno gradivo ostane tajno za čas, ki ga določi ustvarjalec, tudi pod predpostavko preteka več desetletij, do javne uporabe takega gradiva.

Namen predmetnega dela je odgovoriti na vprašanje, ali imajo druge države vzpostavljene sisteme, ki na ustreznejši način rešujejo konflikt med javnim in zasebnim interesom in se s tem približajo k zgoraj navedenemu pomenu etičnega ravnanja s podjetniškim arhivskim gradivom.

Cilj predmetnega dela je prispevati k vzpostavitvi sistema ravnanja, hrambe in nadaljnje uporabe podjetniškega arhivskega gradiva v Republiki Sloveniji, ki ga avtor raziskuje v okviru lastnega znanstvenoraziskovalnega dela.



## **METODOLOGIJA**

Uporabljena metodologija za potrebe tega dela je neeksperimentalna metoda s sekundarno analizo znanstvenoraziskovalne literature. Avtor je preverjal vidike socialne ureditve družbe, ne da bi vključeval predmet obravnavanja. Rezultat omogoča objektivno pridobitev podatkov za potrebe raziskovalnega vprašanja (Lawrence Newman, 2014)

## **OMEJITVE RAZISKAVE**

Uporabljena metoda ima več omejitev. Prva je ta, da se podatki pridobivajo iz sekundarnih virov, kar lahko privede do šibke interpretacije dejanskega stanja. Druga omejitev predstavlja realno možnost, da avtor ni zaznal vseh relevantnih podatkov, ki bi lahko vplivali na raziskovalno vprašanje.

## **REZULTATI**

Avtor je pregledal več modelov ravnanja s podjetniškim arhivskim gradivom. Klasični državni model, ki ga imamo vzpostavljenega tudi v Republiki Sloveniji, je urejen v Zakonu o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA, Ur. l. RS, št. 30/06 in 51/14) in v podzakonskih predpisih. ZVDAGA rešuje kolizijo med javnim in zasebnim interesom na primeren način, vendar, po oceni avtorja, z napačnimi predpostavkami. Iz določb zakona gre razbrati, da bodo ustvarjalci gradiva proaktivno sodelovali s pristojnimi arhivi glede vrednotenja arhivskega gradiva, odbiranju in izročanju le-tega pristojnim arhivom. ZVDAGA vsebuje tudi določbe glede nadzora in kazenske določbe, kar naj bi zagotavljalo boljšo proaktivnost ustvarjalcev oziroma sankcioniralo ustvarjalce, ki bodo uničevali tovrstno gradivo. Avtor na podlagi praktičnih izkušenj ugotavlja, da je splošen odnos do podjetniškega arhivskega gradiva zelo malomaren. Avtor se tudi pri svojem dvajsetletnem delovanju v gospodarskih družbah še nikoli ni srečal z inšpektorjem, pristojnim za arhive. Tudi znanstvenih raziskav na tem področju v Republiki Sloveniji avtor pri do sedaj opravljenih raziskavah ni zaznal. Udejanjanje zakonskih določil v praksi je torej pomanjkljivo. V Sloveniji ni stanje nič drugačno od drugih sistemov, kot to navajajo tudi predhodno navedeni raziskovalci (Hives, 1986; Nalen, 2002).

Vendar pa je raziskava pokazala, da sta tam, kjer ustvarjalec vidi finančni in materialni interes po ohranjanju in uporabi podjetniškega arhivskega gradiva, stanje in celovitost arhivskega gradiva primernejša. Po avtorjevi oceni gre za modele, ki so izničili konflikt med javnim in zasebnim interesom, saj se javni in zasebni interes pri teh modelih dopolnjujeta. V nadaljevanju prispevka sta predstavljena dva modela.

Prvi model dobre prakse obravnavanja podjetniškega arhivskega gradiva je podjetje C.F. Martin and Company v Nazarethu, Pensilvanija, ZDA. Družba obstaja od leta 1839, vodi jo že šesta generacija podjetnikov. Ukvarja se s proizvodnjo vrhunskih akustičnih kitar. Tovarna je zasnovana na način, da obiskovalcu predstavi vso zgodovino podjetja. Obiskovalec si lahko ogleda proizvodni del in muzejski del, ki ga skozi vodene korake pripelje do tega, da dobi občutek, da se nahaja na pomembnem, posvečenem kraju (Shaw in Szego, 2013). Obiskovalci si lahko sami, brez nadzora, ogledajo celoten arhiv družbe, in sicer so lahko v njem, kolikor želijo, kopirajo in slikajo vse dokumente, ki jih zanimajo. Lastniki tovarne so namreč ugotovili, da prodajajo zelo kvalitetne izdelke in da kupcem, ki za tak izdelek plačajo zelo visoko ceno, predstavijo, kako pomemben izdelek kupujejo. Pomembnost oziroma kvaliteto pa izkazujejo na način, da kupcu predstavijo celoten proizvodni proces izdelave izdelka in vse historične postopke, ki so pripeljali do tako kvalitetnega izdelka (Popp in Fellman, 2020). V tem primeru avtor ugotavlja, da ima arhivsko gradivo pomembno mesto pri trženju in prodaji izdelka

ustvarjalca gradiva. Ustvarjalec gradiva je arhivsko gradivo inkorporiral v poslovni model, kjer arhivsko gradivo nudi pomemben prispevek k oblikovanju končne cene izdelka. Potemtakem je razumljivo, da je etično ravnanje z arhivskim gradivom na izjemno visokem nivoju. Arhivsko gradivo je namreč hranjeno v posebnih razstavnih prostorih in v posebnih depojih.

Drugi model dobre prakse predstavlja samoorganizacijo gospodarskih družb na Švedskem. Gre za Centrum för Näringslivshistoria (CfN, Center za podjetniško zgodovino). Jedro delovanja centra predstavlja delo na podjetniškem gradivu. V letu 2020 so imeli na razpolago več 70.000 tekočih metrov gradiva, kar je ena izmed največjih zbirk podjetniškega gradiva na svetu. Zbirka vsebuje gradivo 7.000 korporacij, vključuje tudi najpomembnejše družbe na Švedskem in multinacionalke. Poleg tega njihova zbirka obsega tudi pet milijonov fotografij in gradiva več kot 10.000 gospodarskih družb. CfN ima raziskovalni center, ki se osredotoča na podjetniške zgodovinske projekte, z namenom predstavitve družbenega pomena podjetništva. Njihov profesionalizem se kaže tudi v depojskih kapacitetah. Gradivo se hrani upošteva visoke standarde varnosti in klimatskih pogojev. Prav tako so močno naravnani v prihodnost, in sicer preko digitalizacije kakor tudi neprestanega urjenja arhivistov. Arhivisti ne skrbijo samo za hrambo gradiva, temveč pomagajo uporabnikom pri pridobitvi iskanih dokumentov, kot so letna poročila, protokoli, načrti, skice ipd. Eno izmed njihovih načel pravi, da je gradivo, ki je lahko dostopno, tudi enostavno za uporabo. Arhivisti prav tako pomagajo gospodarskim družbam pri vzpostavitvi protokolov dostopa do gradiva, zajema ustnih izročil, kakor tudi izpolnjevanju zakonskih pogojev za hrambo gradiva. Center je bil ustanovljen leta 1974 kot neprofitna samozadostna združba, ki so ga financirali člani, korporacije in gospodarske družbe. V skorajda petdesetih letih razvoja je prerasel svoje okvirje in danes je samozadostni center, ki opravlja tržne storitve za svoje člane in zunanje uporabnike. Ustvarjalec gradiva ostaja lastnik le-tega, vendar center poskrbi za vse ostalo, od valorizacije do hrambe in nadaljnje uporabe. Center je uspešen, predvsem zato, ker zastopa interese korporacij in gospodarskih družb in ker deluje ob upoštevanju visokih standardov etičnih načel. Na ta način profesionalci, arhivisti in zgodovinarji v okviru Centra prevzemajo nadzor nad zgodovino, ki je prisotna v gradivu (Popp in Fellman, 2020). S tem se posredno, a na veliko bolj učinkovit način, ščiti podjetniško arhivsko gradivo kot kulturni spomenik.

#### **4. Razprava**

Etično ravnanje ustvarjalcev arhivskega gradiva je pri hrambi podjetniškega arhivskega gradiva osrednji element razrešitve konflikta med javnim in zasebnim interesom. Analiza zgodovinskega razvoja dostopa do podjetniškega arhivskega gradiva kaže, da je analizirani konflikt vedno prisoten. Tam, kjer ima država avtoritarno oblast nad družbenimi procesi, bodo zasebni ustvarjalci našli način, da dokumentacije, ki je ne želijo izročiti, ne bodo izročili. Tudi v primeru, če s tem kršijo lastna etična načela. Tam pa, kot prikazano na primeru ZDA, kjer ima država šibko vlogo pri nadziranju poslovanja poslovnih subjektov, le-ti dokumentacije pač ne bodo izročili oziroma država sploh ne ve, da ima zasebnik v lasti arhivsko gradivo. Podjetniško gradivo je zasebna last, javna postane le, če se prostovoljno preda v posest državni instituciji, in sicer na podlagi ene izmed mnogih oblik pravnih poslov. Na predstavljenih primerih dobre prakse je izkazano, da tam, kjer ima ustvarjalec interes, bodisi da gre za finančni interes bodisi da gre za materialni interes, bo arhivsko gradivo primerno obravnavano. V takem primeru odpadejo vse etične dileme, da z gradivom ni primerno ravnano.

## 5. Zaključki

Iz vsega navedenega gre ugotoviti, da je etično ravnanje s podjetniškim arhivskim gradivom v testni korelaciji s podjetniškim (poslovnim) ravnanjem z njim in da je prvi bolj ali manj v podrejenem položaju. V tistih primerih, kjer sta si javni in zasebni interes enotna, sta si enotna tudi etično in podjetniško ravnanje. Avtorjeve nadaljnje raziskave bodo usmerjene v postavitev sistema, ki bi poslovnim subjektom v Republiki Sloveniji omogočil nazor nad podjetniškim arhivskim gradivom kot virom dohodka, s čimer bi se spremenil pogled na podjetniško arhivsko gradivo kot finančno breme. V primeru vzpostavitve takšnega sistema bi tudi vprašanja glede etičnega ravnanja s podjetniškim arhivskim gradivom postala brezpredmetna.

## 6. Viri in literatura:

- Hives, C. L. (1986).** History, Business Records, and Corporate Archives in North America. *Archivaria*, 22, 40-57. Pridobljeno s spletne strani: <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/11301>.
- Ivanjko, Š. in Kocbek, M. (2003).** *Korporacijsko pravo: pravni položaj gospodarskih subjektov*. Ljubljana: GV Založba Ljubljana.
- Klasinc, P.P. (2007).** Privatni arhivi v arhivski teoriji in praksi. *Atlanti : mednarodna revija za sodobno arhivsko teorijo in prakso*, vol. 17: 1-2. Trst - Maribor : State Archives of Trieste, International Institut for Archival Science of Trieste and Maribor.
- Lawrence Newman, W. (2014).** *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Essex: Pearson Education Limited.
- Levi, A. (1936).** Alcuni punti della questione degli archivi privati. *Archivio Storico Italiano* 4: 129-143. Firenze: Casa Editrice Leo S. Olschki SRL.
- Mayers, G. (1908).** *History of Great American Fortunes*, Chicago: C.H. Kerr&Company.
- Mayers, G.(1914).** *.A History of Canadian Wealth*, Toronto: J.Lewis & Samuel.
- Nalen, J. (2002).** Private Archives in China. *Libri* 52: 241-262. DOI: <https://doi.org/10.1515/LIBR.2002.241>.
- Popp, A., Fellman S. (2020).** Power, Archives and the Making of Rhetorical Organizational Histories: A stakeholder perspective. *Organization Studies*, 41(11): 1531-1549. DOI: <https://doi.org/10.1177/0170840619879206>.
- Shaw, R., Szego, P. (2013).** *Inventing the American guitar: The pre.Civil War innovations of C.F. Martin and his contemporaries*. Winona, MN: Hal Leonard.
- Van Camp, A. (1982).** Access policies for corporate Archives. *The American Archivist* vol. 45, No. 3, *Business Archives: A special Issue*: 296-298. Chicago: Society of American Archivists.
- Tarbell, I. (1904).** *The history of Standard Oil Company*, New York: Mc Clure, Phillips & Co.
- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA). (2006). *Uradni list RS*, št. 30/06 in 51/14 – ZVDAGA.



## SUMMARY

### ETHICS IN PRESERVING BUSINESS RECORDS

**David GAJIĆ**

Archival science 3<sup>rd</sup> level student,  
Alma Mater Europaea, ECM, Maribor, Slovenia  
[david.gajic@almamater.si](mailto:david.gajic@almamater.si)

**Purpose:** the storage of business records is primarily subject to the decisions of the managers of the records creators. In business, entities operate on an on going concern basis, which means that the ethical treatment of business records is not the main driver of the functioning of the business entities and depends primarily on the moral values of the managers of the records creators and the financial capacity of the business entity. Archival science in Slovenia has, so far, paid no particular attention to the preservation of such material and its continued possibilities of use. The purpose of the article is to present the importance of keeping business records, both for society and for the entity itself.

**Method/approach:** the method used is the study of comparative literature of companies with a developed capitalist-oriented economy, where more than a century ago (e.g. U.S.) scientist has started to implement solutions for permanent storage and further use of business records.

**The results:** developed economies such as the US, Japan, the Scandinavian countries, while establishing the importance of storing private archives in the economy, have started to establish systems that allow the long-term preservations of business records and are carried out either by the state, private individuals or by a hybrid ppp system.